

Još jedan prilog građi za floru Južne Hrvatske (Bijele Stijene).¹

(*Ein weiterer Beitrag zur Flora von Süd-Kroatien*)

K. Bošnjak

Među planine Južne Hrvatske, od botaničara najmanje posjećene, broje svakako Bijele Stijene u Vel. Kapeli. Bit će tomu razlogom njihova slaba pristupačnost. Kolikogod sam tražio po botaničkoj literaturi, našao sam, da je na Bijelim Stijenama od svih domaćih a i stranih botaničara bio jedini Dragutin Hirc, svega jedanputa i to g. 1899.² Ta me je okolnost i potaknula, da malo pobolje prođem tim ako i vrlo teškim ogrankom Vel. Kapele u nadi, da ću tamo naći i po koju botaničku zanimivost.

Od Bijelolasice, najviše grbine u Velikoj Kapeli, koja se je od Ravne gore do sedla između Brinja i Jezerana protegnula smjerom sjevero-zapad jugo-istok u duljini od 40 kilometara, dijeli Bijele Stijene tako zvana Begova staza, odnosno danas cesta Mrkopalj—Tuk—Jasenak. One su najtipičniji dio južno-hrvatskoga krša i geološki spadaju u gornju juru te su pretežno izgrađene iz jurske breče. Tek južni su im dijelovi sagrađeni iz jurskoga vapnenca.

Najviši svoj ispon imaju Bijele Stijene u »Nadvišenom Kamenu« koji se izdiže 1335 m nad morem, dok im se prosječna visina kreće oko 1300 m. Apsolutna prema tomu visina Bijelih Stijena nije velika. Ona je daleko ispod one, u kojoj počinje područje biljki, koje nastavaju najviše krajeve ilirskih i alpskih planina pa takovih nebi na Bijelim Stijenama ni očekivali, dok u istinu ima njih nekoliko, od kojih su tu neke i brojno zastupane. Nalazimo ih tu ne kao u Alpama doplavljeni vodom iz viših planinskih u niže, dolinske položaje, nego kao relikte iz onih geoloških doba, kada je gornja granica šuma bila daleko na niže dolje potisnuta.

¹ K. Bošnjak: Prilog građi za floru Južne Hrvatske (Bijelolasica). Glasnik hrvatskoga prirodoslovnoga društva, Zagreb, 1928. p. 65. D.

² Hirc: »Prirodni zemljopis Hrvatske«, Zagreb, 1905., p. 467. D. Hirc: »Glasnik hrvatskoga prirodoslovnoga društva, Zagreb, 1918. XXX. p. 136. D. Hirc: »Revizija hrvatske flore«, Zagreb. Rad Jugosl. Akad. Knj. 155, 159, 167, 179, 181, 183, 190.

Osim samog grebena Bijele su Stijene pokrivene što čistom crnogoricom, što miješanom šumom, što čistom bukvom. Sve su subalpinskoga karaktera. Poradi strahovite rastrganosti terena nisu ovi pojedini šumski pojasi međusobno onako oštro razlučeni kao na Bijelolasici, nego više ispremetani. Tako u Rusovom jarku zadire u pojas crnogorice čista bukva duboko dolje sve do Begove staze. U glavnom ipak zapažamo i na Bijelim Stijenama miješanu šumu (*Abies alba*, *Picea excelsa*, *Acer pseudoplatanus*, *Taxus baccata*) po njihovim nižim stranama, čistu crnogoricu više gore, dok oko 1250 m ne prevlada čista bukova šuma, da nešto ispod 1300 m mjestimice već niža i krčljava, ne zastane pred golim grebenom Bijelih Stijena, na kojem se u pukotinama stijenja tek ovdje ondje uhvatila po koja jela.

I baš ovaj greben Bijelih Stijena, morfološki upravo čudesan, jedini, divlji, izjeden u najneobičnije i najbizarnije likove čunjeva i stožina, bijelih poput šećera, botanički je također njihov najinteresantniji dio. Bez ikakova skoro prelaza on se od jednom izdiže iznad pojasa bukve, krijući u sebi dva nada sve interesantna krška dola: Veliki i Mali Mišćevićev vrtlič. Prvi jugoistočno a drugi sjeverozapadno od mjesta, koje domaći vodiči zovu »Boce«. Oba pripadaju planinskoj bezdrvnoj vegetacijskoj formaciji, odnosno subalpinskoj formaciji zeljanoga bilja. Unatoč ovog njihovog subalpinskoga karaktera našle su tu po okolnim stijenama u relativno maloj visini od kakovih 1300 m, na dohvata ruke, svoje sklonište oni prije spomenuti relikti, biljke, koje inače danas nalazimo samo u području visokih alpskih i ilirskih planina. Razlog, da su se ti relikti do danas održali baš ovdje na Bijelim Stijenama, bit će jaka rastrganost ovoga krškoga terena, koja omogućuje, da još u mjesecu srpnju a nekada i kolovozu ostaje tu po vrtačama i provalijama snijega tako, da ekološke prilike grebena Bijelih Stijena donekle sliče onima najviših ilirskih planina: po danu velika vrućina a po noći osjetljivo niska temperatura. Ovakov osobit alpski ukras ovoga stijenja jesu: *Asplenium fissum*, *Juniperus nana*, *Ranunculus carinthiacus*, *Ranunculus Traunfellneri* (u cvijetu početkom rujna), *Anemone alpina*, *Hypericum alpigenum*, *Kernera saxatilis*, *Eryngium alpinum*, *Satureia thymifolia*, *Aster bellidiastrum*, *Erigeron polymorphus*, *Leontopodium alpinum* (cvate već u prvoj polovici srpnja), *Achillea clavenea*, *Saussurea discolor*, *Hieracium Kapelae*, *Hieracium villosiceps*. Između ovih *Ranunculus Traunfellneri* Hoppe novi je uopće za hrvatsku floru.

Spomenuta dva Mišćevićeva »vrtlića«, veliki i mali, i ako nisu u ravnoj crti jedan od drugoga udaljeni nego kakovih 300 m i ako im je apsolutna visina od prilike ista, pokazuju ipak sasvim različito florno lice, tako da stanovite biljke, koje rese jedan »vrtlič«, nikako ili jedva u po kojem primjerku nalazimo zastupane u drugom. Tako na pr. dok je u drugoj polovici kolovoza skoro sva površina maloga »vrtlića« upravo u masi pokrivena sa *Aconitum adriaticum*, to u velikom »vrtliću« njega nema nikako, nego naprotiv tu se plavi

u mnoštvu primjeraka *Eryngium alpinum*, koji je opet u malom »vrtliču« u isto vrijeme vrlo rijedak.

Inače općenito flora Bijelih Stijena odgovara u glavnom onoj centralne Evrope, specijalno onoj nedalekog alpskoga gorja. Uz mnogobrojne zastupnike ove flore za nas su na Bijelim Stijenama od osobitog interesa t. zv. i l i r s k i e l e m e n t i, koji se tu na Bijelim Stijenama nalaze na sjeverno-zapadnim granicama prostranoga flor-nog područja ilirskih zemalja. Ovi su ilirski elementi na Bijelim Stijenama opet dvojaki: ili su endemi u strogom smislu te riječi t. j. takove biljke, koje se nalaze samo u ilirskom području i koje prema tomu nikako ne zalaze u područje Alpa ili su ilirski elementi u širem značenju t. j. biljke, kojima je domovina istina u ilirskom području, ali koje ipak prelaze granice toga područja zalazeći, nekada i vrlo daleko, u Alpe.³

Od strogo ilirskih endema našao sam na Bijelim Stijenama:

Heliosperma pusillum, *Aconitum adriaticum*, *Peltaria alliacea*, *Alchemilla velebitica*, *Acer obtusatum*, *Laserpitium marginatum*, *Scrophularia laciniata*, *Euphrasia illyrica*, *Hieracium Kapelae*.

Od onih drugih t. j. takovih ilirskih elemenata, koji zalaze u Alpe:

Asplenium fissum, *Lilium carniolicum*, *Silene Hayekiana*, *Aquilegia nigricans*, *Ranunculus carinthiacus*, *Cardamine savensis*, *Corydalis ochroleuca*, *Saxifraga lasiophylla*, *Aremonia agrimonoides*, *Vicia oroboides*, *Euphorbia carniolica*, *Rhamnus fallax*, *Hypericum alpigenum*, *Hacquetia epipactis*, *Gentiana symphyandra*, *Omphalodes verna*, *Myosotis suaveolens*, *Lamium orvala*, *Satureia grandiflora*, *Satureia thymifolia*, *Scopolia carniolica*, *Globularia bellidifolia*, *Campanula Justiniana*, *Campanula Marchesettii*, *Telekia speciosa*, *Homogyne silvestris*.

Prije nego li iznesem sam popis svega bilja, što sam ga našao na Bijelim Stijenama, valja mi za njegovo bolje razumijevanje istaći, da sam ga tamo sakupljao ili bilježio u godinama 1916, 1917, 1918, 1921 i 1925, redovito u mjesecima srpnju, kolovozu a jedanputa u mjesecu svibnju. Ne ću s toga kod pojedinih biljki posebice navoditi mjesece njihove cvatnje, što je i onako svakomu i malo upućenom dobro poznato, kao ni poblížeg nalazišta. Ovo posljednje smatram suvišnim, pogotovo za to jer ću kod svake biljke napose istaći, u kojem joj je biljnom području prava domovina. Povodim se u tom za pokušajem Ginzbergerovim,⁴ pa će oznaka

I a. određivati biljke srednjo-evropskih brežuljaka i niže položenih lisnatih šuma;

I b. subalpinske biljke srednjo-evropskih, poimence više položenih alpskih šuma, crnogoričnih, mješanih i bukovih;

³ Dr. G. Beck: »Die Vegetationsverhältnisse der illyrischen Länder«. Leipzig, 1901. W. E. Turrill: The plant-life of the Balkan Peninsula Oxford 1929.

⁴ Dr. A. Ginzberger: »Eine Exursion auf dem Krainer Schneeberg«. Oesterr. B. Z. LIX. p. 340, Wien 1909.

- 1 c. alpske biljke bezdrvih visokih Alpa;
 2 a. krške biljke iz tako zvanog ilirskog područja hrasta;
 2 b. ilirske biljke viših šumskih položaja, bukve, crnogorice,
 miješane šume;
 2 c. ilirske biljke visokih bezdrvih ilirskih planina.

Napose označene su biljke, koje je za Bijele Stijene pribilježio
 i D r a g u t i n H i r c, posluživši se i onim materijalom, koji sam ja
 1914. i 1917. donesao sa Bijelih Stijena. A sada evo sam elenchus:

Aspidium rigidum Sw.; (Hirc) f. *bipinnatisectum* Milde.; 1 b.
Aspidium filix mas (L.) Sw.; (Hirc) var. *crenatum* Milde.; 1 a.
Aspidium lonchitis (L.) Sw.; 1 b.

Aspidium aculeatum (L.) Doell. subsp. *lobatum* (Sw.) Aschrs.
 1 a.

Athyrium filix femina (L.) Roth. (Hirc) f. *fissidens* Doell. 1 a.
Scolopendrium scolopendrium Karsten. (Hirc) f. *heterosorum*
 Christ. 1 a.

Asplenium viride Huds. (Hirc) 1 a.

Asplenium fissum Kit. 2 b, 2 c.

Polypodium vulgare L. (Hirc) 1 a.

Lycopodium selago L. 1 a.

Taxus baccata L. (Hirc) 1 a. 1 b. (češća u južnijim krajevima.)

Picea excelsa (Sm.) Lk. 1 b.

Abies alba Mill. (Hirc) 1 b.

Juniperus nana Willd. (Hirc) 1 c.

Milium effusum L. 1 a.

Melica nutans L. 1 a.

Poa nemoralis L. 1 a.

Luzula silvatica Gaud. subsp. *typica* A. et G. 1 b.

Veratrum album L. 1 b.

Anthericum ramosum L. 1 a.

Allium ursinum L. 1 a.

Allium carinatum L. 1 a.

Lilium carniolicum Bernh. (Hirc) 2 b.

Scilla bifolia L. 1 a.

Majanthemum bifolium (L.) Sehm. 1 b.

Streptopus amplexifolius (L.) DC. (Hirc) 1 a.

Polygonatum verticillatum (L.) All. 1 b.

Polygonatum multiflorum (L.) All. 1 a.

Paris quadrifolia L. 1 a.

Gymnadenia odoratissima (L.) Rich. 1 b.

Goodiera repens (L.) R. Br. 1 a.

Salix grandifolia Ser. 1 b.

Corylus avellana L. 1 a.

Fagus silvatica L. (Hirc) 1 a.

Ulmus scabra Mill. 1 a.

Urtica dioica L. 1 a.

Thesium alpinum L. 1 b.

Rumex arifolius L. (Hirc) 1 b.

- Silene Hayekiana* Hand.-Maz. et Janh. (Hirc kao *S. croatica* W. K.) 2 b.
- Heliosperma quadrifidum* (L.) Rchb. f. *pusillum* (W. K.) Schur. (Hirc) 2 b, 2 c.
f. *monachorum* (Vis. et Panč.) Rohrb. 2 c.
- Melandrium rubrum* Garcke. (Hirc) 1 b.
- Stellaria nemorum* L. (Hirc) 1 a. subsp. *circaeoides* A. Schw.
- Moehringia muscosa* L. (Hirc) 1 b. var. *typica* Beck.
- Actaea spicata* L. (Hirc) 1 a.
- Aquilegia vulgaris* L. subsp. *vulgaris* L. var. *alpestris* Kit. (Hirc kao *A. nigricans* Baumg.) 2 b.
- Aconitum adriaticum* Gay. (Hirc kao *A. napellus* L. i *A. juden-bergense* Echb.) 2 b.
- Aconitum vulparia* Rchb. 1 a.
- Anemone nemorosa* L. 1 a.
- Anemone alpina* L. subsp. *eualpina* Hegi. 1 c.
- Clematis alpina* (L.) Mill. var. *typica* Beck. 1 b.
- Ranunculus Traunfellneri* Hoppe. 1 c.
- Ranunculus aconitifolius* L. subsp. *platanifolius* (L.) Strobl. 1 b.
- Ranunculus lanuginosus* L. (Hirc) 1 a.
- Ranunculus carinthiacus* Hoppe. (Hirc) f. *altior* Beck. 1 c.
- Thalictrum aquilegifolium* L. var. *atropurpureum* Jacq. 1 a.
- Thalictrum minus* L. subsp. *saxatile* (DC.) Schinz et Keller. 1 b.
- Corydalis cava* (L.) Schw. et K. 1 a.
- Corydalis ochroleuca* Koch. (Hirc) 2 b.
- Kernera saxatilis* Rchb. (Hirc) 1 b, 1 c.
- Peltaria alliacea* L. (Hirc) 2 b.
- Cardamine hirsuta* L. 1 a. i var. *pilosa* O. E. Schulz. 1 a.
- Cardamine enneaphyllos* (L.) Cr. 1 a.
- Cardamine savensis* Schulz. 2 a, 2 b.
- Cardamine trifolia* L. (Hirc) 1 a.
- Cardamine impatiens* L. 1 a.
- Cardamine bulbifera* (L.) Cr. 1 a.
- Lunaria rediviva* L. (Hirc) 1 a.
- Arabis alpina* L. (Hirc) 1 b. subsp. *Linneana* Wettst. (po vrtačama)
subsp. *crispata* Wettst.
- Sedum roseum* (L.) Scop. (Hirc) 1 c.
- Saxifraga aizoon* Jacq. (Hirc) subsp. *enaizoon* E. et I. var. *montana* E. et I. 1 b, 1 c.
- Saxifraga lasiophylla* Schott. (Hirc) 1 b.
- Chrysosplenium alternifolium* L. 1 a.
- Ribes alpinum* L. (Hirc) 1 b. var. *pallidigemmum* Sink.
- Aruncus silvester* Kost. 1 b.
- Cotoneaster integerrima* Med. 1 b.
- Cotoneaster tomentosa* (Ait.) Lindl. 1 b.

- Sorbus aucuparia* L. 1 b.
Sorbus aria (L.) Cr. 1 a.
Rubus idaeus L. 1 a.
Rubus saxatilis L. 1 a, 1 b.
Potentilla silvestris A. et G. 1 a.
Alchemilla vulgaris L. subsp. *pratensis* (Schmidt) Cam. em
 Gams. 1 a.
Alchemilla velebatica Deg. 2 b.
Aremonia agrimoniodes (L.) Beck. 2 b.
Rosa pendulina L. var. *setosa* (Grenli) R. Keller. 1 b.
 i f. *atrizophylla* Borb. 1 b.
Lotus corniculatus L. f. *ciliatus* Koch. 1 a.
Vicia oroboides Wulf. var. *sarajevensis* Maly. 2 b.
Geranium Robertianum L. 1 a.
Geranium silvaticum L. var. *typicum* Beck. 1 b.
Oxalis acetosella L. 1 a.
Polygala alpestris Rchb. 1 b.
Mercurialis perennis L. 1 a.
Euphorbia amygdaloides L. 1 a.
Euphorbia carniolica Jacq. 2 b.
Acer pseudoplatanus L. (Hirc) subsp. *quinquelobum* (Gilib.)
 Schwer. 1 b.
 i var. *subobtusatum* DC. 1 b.
Acer obtusatum Kit. 2 b.
Rhamnus fallax Boiss. (Hirc) 2 b.
Hypericum Richeri Vill. (Hirc) subsp. *alpigenum* (Kit.)
 Schmidt. 2 c.
Viola biflora L. 1 b.
Viola silvestris (Lam.) Rchb. 1 a.
Daphne mezereum L. 1 a. 1 b.
Daphne alpina L. 1 b. (više južno-evropski elemenat).
Epilobium montanum L. 1 a, 1 b.
Circaea alpina L. (Hirc) 1 b.
Sanicula europaea L. 1 a.
Hacquetia epipactis (Scop.) DC. 2 a.
Eryngium alpinum L. 1 b, 1 c.
Chaerophyllum aureum L. (Hirc) var. *glabriusculum* Koch.
 1 b.
Myrrhis odorata (L.) Scop. 1 b.
Pleurosperma austriacum (L.) Hoffm. 1 b.
Angelica silvestris L. var. *elatior* Wahlenb. 1 b.
Peucedanum austriacum (Jacq.) Koch. (Hirc) var. *leptophyl-*
lum Willkom. 1 a, 1 b.
Heracleum sphondylium L. subsp. *montanum* (Schleich.) Briqu.
 subvar. *palmatum* (Cr.) Thell. 1 a, 1 b.
Laserpitium siler L. var. *stenophyllum* Borb. 1 b.
 i f. *angustissimum* Beck. 1 b.
Laserpitium marginatum (W. K.) Thell. 2 b.

- Vaccinium myrtillus* L. 1 a.
Vaccinium vitis idaea L. (Hirc) 1 b.
Gentiana symphyandra Murb. (Hirc) 2 b.
Gentiana asclepiadea L. (Hirc) 1 b.
Vincetoxicum hirundinaria Medic. var. *typicum* Beck. f. *laxum*
 Gen. et Godr. 1 a.
Omphalodes verna Moench. 2 b.
Pulmonaria montana Lejeune subsp. *mollis* (Wolff.) Gams. 1 a.
Myosotis suaveolens W. K. 2 b.
Ajuga reptans L. (Hirc) 1 a.
Galeopsis pubescens Bess. 1 a (češća u južnijim krajevima)
Galeopsis speciosa Mill. (Hirc) 1 a.
Lamium orvala L. (Hirc) 2 a.
Lamium galeobdolon (L.) Cr. (Hirc) 1 a.
Lamium maculatum L. (Hirc) 1 a.
Stachys recta L. (Hirc) subsp. *recta* Briqu. var. *major* Ten. 1 b.
Salvia glutinosa L. 1 a.
Satureia thymifolia Scop. 2 b, 2 c.
Satureia grandiflora (L.) Scheele. (Hirc) 2 b.
Scopolia carniolica Jacq. 2 b (drugi njezin areal nalazi se u istočnim Karpaticima).
Atropa belladonna L. (Hirc) 1 b.
Scrophularia nodosa L. 1 a.
Scrophularia laciniata W. K. (Hirc) 2 c.
Veronica urticaefolia Jacq. (Hirc) 1 b.
Digitalis ambigua Murr. (Hirc) 1 b.
Melampyrum silvaticum L. (Hirc) 1 a.
Melampyrum pratense L. subsp. *vulgatum* (Pers.) Ronn var. *lanceolatum* Speen. 1 a.
Euphrasia illyrica Wettst. 2 b.
Lathraea squamaria L. 1 a.
Globularia cordifolia L. subsp. *bellidifolia* (Ten.) Hayek. 2 b.
Asperula odorata L. 1 a.
Galium silvaticum L. 1 a.
Galium lucidum All. var. *meliodorum* Beck. 1 a.
Sambucus racemosa L. 1 b.
Lonicera xylosteum L. 1 a.
Valeriana tripteris L. 1 b.
Valeriana montana L. 1 b.
Campanula Marchesettii Wittas. 2 b.
Campanula Justiniana Wittas. 2 b.
Campanula trachelium L. f. *micrantha* Erdn. 1 a.
Phyteuma spicatum L. 1 a.
Phyteuma Halleri All. (Hirc) 1 b.
Adenostyles glabra (Mill.) DC. 1 b.
Aster bellidiastrum (L.) Scop. 1 b.
Erigeron polymorphus Scop. 1 c.
Leontopodium alpinum Cass. (Hirc) var. *crasense* Derganc 1 c.

- Buphtalmum salicifolium* L. (Hirc) var. *typicum* Beck. 1 a i
 var. *grandiflorum* Beck. 1 a.
Telekia speciosa (Schreb.) Bmg. 2 b.
Achillea Clavenae L. 1 c.
Chrysanthemum heterophyllum Willd. 1 b. (češći u južnoj Evropi).
Homogyne silvestris (Scop.) Cass. 2 b.
Doronicum austriacum Jacq. 1 b.
Senecio nemorensis L. subsp. *Fuchsii* (Gmel.) Dur. (Hirc) var. *typicus* Beck. 1 a.
Senecio doronicum L. 1 b.
Saussurea discolor (Willd.) DC. (Hirc) 1 c.
Carduus personata (L.) Jacq. (Hirc) 1 b.
Cirsium erisibales (L.) Scop. 1 b.
Mulgedium alpinum (L.) Less. (Hirc) 1 b.
Lactuca muralis (L.) Fres. 1 a.
Prenanthes purpurea L. 1 a.
Hieracium incisum Hoppe. *Grex Murrianum* Zahn. subsp. *Kapelae* Bošnj. 2 b, 2 c.
Hieracium villosiceps N. P. subsp. *villosiceps* N. P. (Hirc kao *H. villosum* Jacq.) 1 c.

Zusammenfassung.

In diesem zweiten Beiträge zur Flora von Süd-Kroatien befasst sich der Verfasser mit dem botanisch weniger erforschten Ausläufer des Gebirges Velika Kapela Bijele Stijene.

Die absolute Höhe der Bijele Stijene ist gering, cca 1.300 m. Der höchste Gipfel erreicht nur 1335 m.

Die steilen Abhänge von Bijele Stijene sind teils von reinen Nadelwäldern, teils von Mischwäldern, teils von reinen Buchenwäldern subalpinen Charakters bedeckt, die alle in ihrer floristischen Zusammensetzung der Hauptsache nach der Flora Zentraleuropas, bzw. jener der Alpen entsprechen. Es sind jedoch zwei bemerkenswerte Eigentümlichkeiten der Flora von Bijele Stijene hervorzuheben:

1. Obwohl sich Bijele Stijene sozusagen an der nordwestlichen Grenze des illyrischen Florenggebietes befinden, kann man doch eine bestimmte Zahl illyrischer Endeme feststellen;

2. In der Höhe von 1.300 m bis 1.335 m in dem waldlosen Teile des felsigen Gebirgskammes findet man grosse Anzahl der illyrischen und alpinen Pflanzen, welche sonst nur die höchsten Abhänge der Alpen und der illyrischen Hochgebirge bewohnen. Wegen der geringen absoluten Höhe und geographischen Lage sind diese Pflanzen möglicherweise als Relikte aus jenen geologischen Zeiten, in welchen die obere Waldgrenze weit nach unten zurückgedrängt wurde, zu betrachten. Den Grund dieser Erscheinung sieht der Verfasser in der starken Zerklüftung der Bijele Stijene die ermöglicht, dass man noch

im Juli und manchmal auch im Monate August in den Klüften und Trichtern dieses Karstterrains Schnee findet.

Als solche Relikte deutet der Verfasser folgende: *Asplenium fissum*, *Juniperus nana*, *Ranunculus carinthiacus*, *R. Traznfellneri*, *Anemone alipna*, *Hypericum alpigenum*, *Kernera saxatilis*, *Eryngium alpinum*, *Aster bellidiastrum*, *Erigeron polymorphus*, *Leontopodium alpinum*, *Achillea Clavenae*, *Saussurea discolor*, *Hieracium Kapelae*, *Hieracium villosiceps*.

Von den illyrischen Endemen in dem engsten Sinne des Wortes sind anzuführen: *Heliosperma pusillum*, *Aconitum adriaticum*, *Peltaria alliacea*, *Alchemilla velebitica*, *Acer obtusatum*, *Laserpitium marginatum*, *Scrophularia laciniata*, *Euphrasia illyrica*, *Hieracium Kapelae*.

Bei Angaben der entsprechenden Florenregionen, zu welchen jede im Elenchus angeführte Pflanze gehört, folgt der Verfasser der Bezeichnungsweise von Dr. A. Ginzberger, wonach bedeutet:

- 1 a. die Pflanzen der Mitteleuropäischen Hügel- und Bergregion und niedriger liegenden Laubwälder;
 - 1 b. subalpine Pflanzen der mitteleuropäischen, namentlich höher liegenden alpinen Nadel- Misch- und Buchenwälder;
 - 1 c. Alpenpflanzen der waldlosen Hochgebirgsregion;
 - 2 a. Karstpflanzen aus der Eichenregion der illyrischen Länder;
 - 2 b. illyrische Pflanzen aus der oberen Region der Nadel- Misch- und Buchenwälder;
 - 2 c. illyrische Pflanzen aus der waldlosen Hochgebirgsregion der illyrischen Gebirge.
-